

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2022

**Kuhmoisten kunta
Tarkastuslautakunta 2021-2024**

Sisällys

1	Tarkastuslautakunta	3
2	Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	4
2.1	<i>Toiminnalliset tavoitteet.....</i>	<i>4</i>
2.2	<i>Taloudelliset tavoitteet.....</i>	<i>6</i>
2.3	<i>Investoinnit.....</i>	<i>7</i>
3	Kuntakonserni	7
4	Yhteenveto	8

I Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet puheenjohtajana Kati Hattunen, varapuheenjohtajana Juha Simola, sekä jäseninä Arja Korvenranta ja Ari Ampuja. Heidän henkilökohtaiset varajäsenensä ovat samassa järjestyksessä olleet Tuomo Hauskanen, Jari Niemi, Hannele Nikkinen ja Kirsi Karevesi.

Tarkastuslautakunta on kokouksissaan kuullut kunnan toiminnallisissa ja taloudellisissa asioissa kunnanjohtajaa, hallintojohtajaa, teknistä johtajaa ja teknisen toimen projektitekniikkaa.

Hallituksen antaman toimintakertomuksen perusteella ja muutoinkin on koko kunnan osalta seurattu valtuuston asettamia tavoitteita ja niiden toteutumista. Tarkastuslautakunta on laatinut tämän arviointikertomuksen kuntalain 121 §:n nojalla ja antaa vuodelta 2022 kunnan ja kuntakonsernin toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta seuraavan arvion:

2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.1 Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnallinen tavoite on kunnanvaltuuston asettama, talousarvioon sisältyvä määrärahan käyttötarkoitusta, palvelujen määrää tai laatua taikka toiminnan kehittämissuuntaa koskeva tavoite. Tavoite on pyrittävä johtamaan kunnan strategiasta ja tehtävän toiminta-ajatuksesta sekä ilmaisemaan määrää tai laatua osoittavana tunnuslukuna. Se voidaan ilmaista myös sanallisesti, kuitenkin niin, että sen toteutumista voidaan arvioida.

Valtuusto päättää kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Kunnanvaltuusto on talousarviossa asettanut Kuhmoisten kunnan vuokra kiinteistöt Oy:lle sekä Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy:lle ja Kuhmoisten Laajakaista Oy:lle toiminnallisia tavoitteita. Kuhmoisten kunnan vuokra kiinteistöt Oy:n osalta tavoitteet ovat toteutuneet pääasiassa hyvin. Yhtiössä on laadittu mm. PTS-suunnitelma viidelle vuodelle. Käyttöasteen osalta jäätiin kuitenkin tavoitteeksi asetetusta 92 %:n tasosta käyttöasteen ollessa 87 %. Keskusta-alueella käyttöaste on ollut yli tavoitteen (95 %), mutta haja-asutusalueilla vain n. 35 %. **Tarkastuslautakunta kysyy, onko haja-asutusalueen asunnoille käyttöä tulevaisuudessa ja mitä yhtiö aikoo tehdä näiden asuntojen ja niiden kunnan suhteen? Vastaus: Kuhmoisten kunnan vuokra kiinteistöt Oy:n toimitusjohtajan asiaan laatima selvitys on tämän dokumentin liitteenä.**

Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy ja Kuhmoisten Laajakaista Oy:lle asetetut toiminnalliset tavoitteet eivät ole täysin toteutuneet. Uusia liittymiä on vuoden 2022 aikana myyty 5 kpl. Maksavien aktiiviliittymien nettolisäys oli 3 kpl, jolloin tavoitteena olleesta 18 kpl nettolisäyksestä jäätiin reilusti. Kuhmoisten Laajakaista Oy:n liiketoiminta myytiin tilikauden aikana Valokuitunen Oy:lle 1,2 milj. euron kauppahinnalla.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että konsernin johto ohjaa ja seuraa tarkoin tytäryhtiöiden toimintaa ja toiminnan tuloksia, sekä raportoi valtuustolle ajantasaisesti tytäryhtiöiden ajankohtaisista asioista.

Kuhmoisten kunnan strategia on päätetty vahvan ja laajan valmistelun pohjalta kokouksessa 19.9.2022. Vuosien 2022–2035 laaditun strategian visio on KUHMOINEN-PÄIJÄNTEEN PARATIISI. Keskeinen tavoite on pitää kunta itsenäisenä, elinvoimaisena ja haluttuna asuinkuntana. Hyvinvoivien asukkaiden yhteisössä halutaan kannustaa yrittäjyyteen ja rohkeisiin innovaatioihin. Kunnan verkkosivuilla on nykyisin mahdollista antaa palautetta kunnalle Palautepalvelun kautta. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että strategian toteutumista seurataan säännöllisesti ja että kuntalaisten antama palaute otetaan tarvittaessa huomioon.

Kunnanvaltuusto linjasi vuoden 2022 talousarviossa elinkeinotoimen kehittämisen painopisteiksi Kuhmoisten Sahanrannan alueen kehittämisen, uuden yritystoiminnan houkuttelemisen kuntaan ja Koskenpartaan ja Aurinkorinteen kaava-alueiden markkinoinnin ja tonttien myynnin sekä kunnan näkyvyyden ja tunnettavuuden lisääminen. Jatkuva elinkeinon kehittämisen teema on uusien ja toiminnassa olevien yritysten toimintaedellytyksien kehittäminen. Strategian elinvoimatavoitteiden toteuttamiseksi Kuhmoisten kunnalla on ollut elinvoimaohjelma vuosille 2019–2021, joka jakautuu painopistealueisiin: uusien asukkaiden houkutteleminen, luontomatkailun edistäminen, satama-alueen kehittäminen, ikäihmisten turvallista arkea tukeva yritys- ja yhdistystoiminta sekä Nuoret Kuhmoista kehittämässä. Kunnan elinvoimajaoston toiminnan painopisteet v. 2022

olivat kunnan markkinoinnin tehostaminen (tontit), kunnan tunnetuksi tekeminen erityisesti Pirkanmaalle ja satama-alueen kehittäminen. **Tarkastuslautakunta kysyy, minkälaisia toimenpiteitä Sahanrannan kehittämiseksi on tehty kunnan toimesta.**

Vastaus: Elinvoimajaosto on suunnitellut kokouksissaan Sahanrannan kehittämistoimia, jotka on viety kunnanhallituksen käsittelyyn. Vuoden 2024 investointiohjelmaan on varattu määräraha suunnittelukustannuksiin nykyisen polttoaineen jakelupisteen siirtämiseksi nykyisestä sijainnistaan sataman reuna-alueelle. Vanha satamakahvila/-ravintolarakennus ”Euron paikka” puretaan alkuvuonna 2024. Sahanrannan kehittämis- ja suunnittelutyö jatkuu edelleen.

Yhtenäiskoulun rekrytoinnissa havaittiin vuonna 2022 rekrytointimenettely, jossa työsuhteeseen valittiin epäpätevä henkilö ja haastattelijana toimi ainoastaan rehtori. Käsitksemme mukaan hyvänä menettelytapana voidaan pitää haastattelutilannetta, jossa haastattelijana toimii useampi henkilö kunnan puolesta, kun uutta henkilöä ollaan rekrytoimassa. Lisäksi tiedossa on tilanne varhaiskasvatuksen puolelta, jossa viranhaltijapäätös on laadittu selkeästi myöhässä ja takautuvasti. **Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään tarkempaa huomiota rekrytointiprosessiin ja siitä tehtäviin viranhaltijapäätöksiin. Vastaus:** Kunnan rekrytointiprosesseissa ja niihin liittyvissä viranhaltijapäätöksissä noudatetaan kunnan hallintosääntöä ja lakeja. Päätökset on tehty kunnan hallintosäännön, lakien ja asetusten sekä hyvän hallintotavan mukaan. Kunnan rekrytointiprosesseihin ja henkilövalinnoista laadittavien viranhaltijapäätösten laadintaan ja niiden asianmukaisuuteen kiinnitetään jatkuvaa huomiota.

Kaikilta osin kunnan toiminnalliset tavoitteet eivät toteutuneet. Varsinkin teknisen toimen toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet vain osittain. **Tavoitteiden raportointiin toivotaan selkiyttämistä, sillä monessa tavoitteessa mittarin ja toteuman välistä yhteyttä ei ole selkeästi havaittavissa. Vastaus:** Tavoitteiden raportointiin kiinnitetään jatkuvaa huomiota talouskatsauksia laadittaessa.

Laitostoiminnan osalta vuonna 2022 teetettiin selvitystöitä jätevesipumppaamalla ja selvitystöitä on jatkettu edelleen. Lisäksi vesi- ja viemäriverkon saneerausta on jatkettu.

Kunnassa on toteutettu vuonna 2022 työtyytyväisyyskysely, jonka tulokset ovat olleet hyviä, eikä työhyvinvointiin liittyviä, mainittavia epäkohtia ole ilmennyt. Työhyvinvointikyselyn tuloksena henkilöstötyytyväisyysindeksiksi muodostui 4,1 (asteikko 1-5).

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan vuoden 2022 toimintakertomuksessa on esitetty pääosin oikein ja riittävästi kunnan toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen. **Kuitenkaan esimerkiksi vanhusneuvoston toiminnasta ei mainita toimintakertomuksessa mitään.**

Vastaus: Asiaan kiinnitetään tulevien tilinpäätösten toimintakertomuksissa huomiota.

Tarkastuslautakunta on aiempina vuosina ilmaissut huolensa siitä, että suunterveydenhuollon palveluissa on ollut henkilöstövajetta ja että mm. suuhygienistin ja hammaslääkärin työpanosta ei ole saatu toteutettua omana työnä. Tällöin palveluita on jouduttu hankkimaan ostopalvelun kautta, mikä on osaltaan nostanut kustannuksia. Lisäksi Päijännekotiin ei ole saatu rekrytoitua hoitohenkilökuntaa, joten omaishoitajien lakisääteiset vapaat eivät ole toteutuneet. Kaikki omaishoidettavat eivät täytä vuodeosastohoidettavan kriteereitä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tuottamisen valvonta ei ole tarkastuslautakunnan näkemysten mukaan toteutunut asianmukaisesti. Sote-palveluiden määrärahat ylittyivät merkittävästi, eikä tarvittaviin talousarviomuutoksiin kyetty kunnassa varautumaan.

2.2 Taloudelliset tavoitteet

Valtuusto vahvistaa vuosittain toimielinten tulosaluekohtaiset tuloarviot ja määrärahat. Vahvistettujen määrärahojen ja tuloarvioiden sitovat toimielimiä tulosalueittain bruttoperiaatteella (tulot ja menot erikseen), pois lukien lyhytaikaisten lainojen muutos, jolle on määritelty nettositovuustaso. Investoinnin sitova määräraha on hankkeeseen tai hankeryhmään myönnetty nettomääräraha. Kunnanhallitus on antanut tarkemmat täytäntöönpano-ohjeet valtuuston hyväksymän talousarvion pohjalta. Kuntalain mukaan tilinpäätökseen sisältyvässä toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta.

Tilikauden 2022 tilinpäätös on 180 972 euroa alijäämäinen, kun vuonna 2021 tilinpäätös oli 142 510 euroa ylijäämäinen. Tilinpäätöshetkellä kumulatiivista ylijäämää on kertynyt taseeseen yhteensä 6 337 753 euroa. Vuosi aikaisemmin kertynyttä ylijäämää oli 6 518 726 euroa. Asukasta kohti kertynyttä ylijäämää on 2978 euroa (2021: 3 022 euroa).

Verotuloja kertyi 9,894 miljoonaa euroa (9,67 milj. euroa v. 2021). Valtionosuuksia kertyi 9,311 milj. euroa (8,89). Verotulojen kasvu on seurausta tuloveron myönteisestä kehityksestä (+0,24 milj. euroa). Valtionosuuksien muutos verrattuna edelliseen vuoteen oli +0,43 milj. euroa ja taustalla on valtion edelleen kunnille myöntämät koronatuot, sekä verotuksen maksujärjestelyn muutosten korvaaminen.

Toimintatuotot olivat 3,32 (3,25) milj. euroa, jossa oli hienoista kasvua edellisestä vuodesta. Ylimääräistä tuloa saatiin mm. tonttien myynnistä. Toimintakulut olivat 21,60 (20,00) milj. euroa, jossa oli myös kasvua 8,03 % verrattuna edelliseen vuoteen. Toimintakulujen kasvu johtui suurelta osin sosiaali- ja terveyspalvelujen kasvusta 1,35 milj. euroa.

Kuhmoinen ja Jämsä muodostivat vuoden 2009 alusta sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alueen. Yhteistoimintasopimuksen mukaan erikoissairaanhoidon vastuullinen järjestäjä on vuodesta 2013 lähtien Pirkanmaan sairaanhoitopiiri. Sosiaali- ja terveydenhoidon ostopalvelut vuodelta 2022 olivat yhteensä 11,80 milj. euroa (10,45). Sosiaali- ja terveystoimen ostopalvelut ylittivät talousarvion 1,01 milj. euroa. Suurimmat poikkeamat tulivat Päijännekodin tehostetun palveluasumisen osalta n. 0,53 milj. euroa.

Vuosikate oli 0,94 milj. euroa (1,37).

Lainakannan määrä laski 6,3 milj. eurosta 6,2 milj. euroon. Lainamäärä oli 31.12.2022 asukasta kohti 2914 euroa (2932).

Kunnan omavaraisuusaste oli 65,9 % (68,5).

Vesihuoltolaitoksen alijäämä oli -308 640 euroa. Edellisenä vuonna alijäämä oli -142 845 euroa. Vesihuoltolaitoksen taseelle on kertynyt alijäämää yhteensä jo 831 500 euroa. **Tarkastuslautakunta suosittelee harkitsemaan vesimaksutaksojen korottamista, jotta vesihuollon toimintaa ei tarvitsisi kompensoida verovaroin. Vastaus: Tekninen toimi ottaa asian valmisteluun alkuvuonna 2024.**

Kaukolämmön alijäämä oli -90 078 euroa (-168 195). Kertynyttä alijäämää on jo 1 248 510 euroa. Kaukolämpötoiminta tuottaa vuodesta toiseen suuria tappioita, joita joudutaan kattamaan kunnan yleiskatteisilla verovaroilla. Nykyisellä toimintarakenteella toiminta jatkuu tappiollisena sopimuksen loppuun saakka (2028). Kunta on käynyt tuloksetta tuotantoyhtiön kanssa neuvotteluita sopimuksen muuttamisesta ja kaukolämpötoiminnan saamiseksi kannattavaksi. **Kunnan tulee edelleen pyrkiä saamaan kaukolämpötoiminta kannattavammaksi. Vastaus: Asia on sopimusteknisistä syistä haasteellinen. Kunnan jatkuva tavoite on saada kunnan laitostoiminta kannattavaksi, sisältäen myös kaukolämpötoiminnan.**

Kunnanhallitus on vuoden 2022 toimintakertomuksessaan esittänyt selvityksen kunnanvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Yksityiskohtaiset tiedot käyvät ilmi tilinpäätöksestä.

2.3 Investoinnit

Tilikauden investointimenot olivat yhteensä 0,96 milj. euroa, kun edellisenä vuonna investoitiin 5,39 milj. eurolla. Investointimenojen toteuma on ollut 81,9 %. Suurin alitus 256 227 euroa on ollut investoinneissa kiinteistöihin, jossa merkittävimpinä alituksena toistaiseksi toteutumatta jäänyt liikuntahallin aulatilhan hanke -200 000 euroa.

Yleisten alueiden osalta määräraha alittui 70 236 eurolla. Suurin alitus saavutettiin Aurinkorinteen rakentamisessa (-23 000 euroa).

Hankintojen kilpailutuksissa havaittiin jälleen puutteita Teknisen lautakunnan alaisen toiminnan osalta. **Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen, että hankintaprosessin läpivientiin kiinnitetään jatkossa tarkempaa huomiota. Vastaus: Teknisen toimen hankintoihin on kiinnitetty aiempaa tarkempaa huomioita kevään 2023 jälkeen. Kaikissa hankinnoissa noudatetaan kunnan pienhankintaohjetta ja hankintalakia.**

3 Kuntakonserni

Kuhmoisten konsernitilinpäätökseen on yhdistelty neljä kuntayhtymää ja tytäryhtiönä yksi kiinteistöosakeyhtiö sekä yksi asunto-osakeyhtiö sekä Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy. Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy ja Kuhmoisten Laajakaista Oy muodostavat alakonsernin, joka on yhdistelty kunnan konsernitilinpäätökseen.

Konsernin tuloslaskelman alijäämä oli -1 446 546 euroa (v. 2021 ylijäämä oli 624 474). Konsernin lainat ja vuokravastuut vuoden 2022 konsernitilinpäätöksessä on 11,5 milj. euroa (10,9). Asukasta kohden laskettuna konsernilla on lainaa ja vuokravastuita 5 390 euroa/asukas (5 087). Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy:n talouden kehitys on ollut heikkoa ja toiminta on edelleen tappiollista.

4 Yhteenveto

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnanvaltuuston hyväksymät kunnan talousarviossa yksilöidyt toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet on pääosin saavutettu edellä mainituin tavoin vuonna 2022. Tarkastuslautakunta osoittaa kiitokset Kuhmoisten kunnan henkilöstölle ja luottamushenkilöille.

Kuhmoisissa 22. päivänä toukokuuta 2023

Kati Hattunen
puheenjohtaja

Juha Simola
varapuheenjohtaja

Arja Korvenranta
jäsen

Ari Ampuja
jäsen

Yhtiölle asetetut toiminnalliset tavoitteet

Yhtiön toiminnan tulokset ovat etupäässä olleet tyydyttäviä muilta osin paitsi asuntokannan määrän suhteen on tarvetta asiaa tarkastella.

Keskustaajamassa sijaitsevat rakennukset ja niissä olevat asunnot ovat pääosin hyväkuntoisia.

Kaikissa kiinteistöissä tulee luonnollisesti vastaan vuosien kuluessa tarvittavat remonttiasiat, kuten putkiremontteja, märkätilojen ja vesikalusteiden uusimisia.

Kodinkoneiden tarvittavat uusimiset toteutetaan sitä mukaa, kun ne vanhenevat eikä enää täytä turvallisuuden ja toiminnallisuuden mukaisuuksia vaatimuksia.

Asuntojen käyttöaste on nyt vuoden 2023 ajan ollut hyvällä tasolla, toisin kuin oli tilikaudella 2022, johtuen mm. sotaa pakenevien ukrainalaisten asuttamisen johdosta.

Tulevilla kausilla ei nähtävästi ole enää niin suurta kysyntää siltä taholta, jota kuvastaa jo nyt se, että monia asuntoja on jäänyt tyhjilleen heidän muutettuaan pois, koska eikä paikkakunnalta ei ole ollut riittävästi tarjolla sopivaa työtä.

Yhtiö omistaa kiinteistöt Ruolahdentie 908, rakennettu 1988 ja Orivedentie 1659, rakennettu 1990.

Rakennukset olisivat vielä ikänsä puolesta hyvä kuntoisia sekä rakenteellisesti että teknisten perusjärjestelmiensä puolesta.

Lähivuosina kuitenkin uusittavaksi tai kunnostettavaksi tulisi molemmissa lämmitysjärjestelmät, jotka nyt toimivat öljyllä. Kattiloiden sekä polttimien ikä aiheuttaa hyötysuhteen laskua ja vaatii lisää huoltotyötä.

Molemmissa kohteissa on myös omat porakaivot vedenottamoina ja omat jäteveden sakokaivot.

Kyseisten asuntojen käyttöaste on ollut jo pidemmän aikaa hyvin alhainen, Ruolahdella on asuttuna 2 huoneistoa kuudesta (as.pinta-alasta 114 / 294, 39 %) ja Orivedentiellä asuttuna 3 huoneistoa kuudesta (as.pinta-alasta 180 / 330, 54,5 %)

Koska käyttöaste on ollut heikko, ei yhtiö ole aikonut osoittaa niiden kiinteistöjen remonteihin ja kunnostuksiin rahavaroja. Huoneistojen kunto on kohtuullinen nyt ja että vastakin ne hoidetaan pysymään kohtuullisella tasolla, jotta ovat asuttavassa kunnossa.

Molemmissa kohteissa on pitkäaikaisia asukkaita, jotka eivät ole halunneet muuttaa keskustaan.

Yhtiö kanta on, että kyseisistä kiinteistöistä tulisi päästä eroon myymällä pois. Myynnin toteuttamiseksi asiasta on oltu myös yhteydessä omistajan suuntaan.

Vaihtoehtona on esillä ollut myös molemmissa kohteissa purkaa toinen rakennus, niin että jää vain kolme asunto molempiin kohteisiin. Purkamisenkin on kuitenkin kallis vaihtoehto.